

Suomen yliopistojen rehtorien neuvostolle

Kielikeskusten johtajien neuvosto
Antti Hildén, Tampereen yliopisto
30.1.2009

YLIOPISTO-OPISKELIJOIDEN RUOTSIN KIELEN TAITOTASO

Tämän selvityksen tarkoituksena on antaa valaistusta siihen, millainen taitotaso maamme yliopisto-opiskelijoilla on ruotsin kielessä toisena kotimaisena kielenä. Selvitys on laadittu tarkastelemalla yliopistoihin opiskelijoiksi otettujen ylioppilaskokouksen B-ruotsin arvosanjakaumaa ja vertaamalla sitä tutkimustietoon yökokeen arvosanojen osoittamasta todellisesta kielitaidosta. Selvityksen pohjaksi ei siis ole tehty kielitaidon testauksia tai muuta vastaavaa tutkimusta erikseen tätä tarkoitusta varten. Ammattikorkeakoulujen osalta asiaa on selvitetty jo aikaisemmin (vrt. Juurakko-Paavola 2008).

Selvitys pyrkii vastaamaan seuraaviin kysymyksiin: Millaiset taidolliset edellytykset yliopisto-opiskelijoilla on suorittaa hyväksytysti tutkintoonsa sisältyvät pakolliset toisen kotimaisen kielen opinnot (ns. virkamiesruotsi)? Kuinka monella yliopisto-opiskelijalla on kouluopintojen tuottamana riittävä ruotsin kielen taito tutkinnon oppimistavoitteiden saavuttamiseen? Kuinka monen taito on riittämätön?

Kotimaisten kielten taitoa koskevaan säädöstöön¹ sisältyvästä valtionhallinnon kielitutkintojen ja yleisten kielitutkintojen rinnastuksesta on johdettavissa, että korkeakoulututkintoon vaadittavan toisen kotimaisen kielen taidon on oltava tasolla B1 (tydyttävä taito) tai B2 – C1 (hyvä taito).

Sauli Takalan (Takala 2009) mukaan B-ruotsin ylioppilaskokeen arvosanojen ja viitekehystasojen välinen yhteys on seuraava: *cum laude* vastaa pääasiassa korkeaa A2-tasoa ja pieneltä osin hyvin matalaa B1-tasoa, *magna* vastaa alhaista B1-tasoa ja *eximia* ylempää B1-tasoa, *laudatur* vastaa korkeaa B1-tasoa, koko B2-tasoa ja osin jopa C1-tasoa.

Yliopistotutkintoon sisältyvät ruotsin opinnot ovat yleensä melko suppeat, tyypillisesti 2 - 3 op:n ja noin 20 - 40 oppitunnin laajuisia kursseja. Lisäksi niiden sisällöissä painottuu alanmukaisuus. Näiden opintojen tuntimäärä on niin vähäinen, että yleistä taitotasoa voivat korottaa vain taitotasorajojen välillä olevat rajatapa-

---

¹ Valtioneuvoston asetus suomen ja ruotsin kielen taidon osoittamisesta valtionhallinnossa ([481/2003 § 13](#)), Yleisten kielitutkintojen perusteet, Elsinen & Juurakko-Paavola 2006

ukset. Kyetäkseen suorittamaan tutkintoon sisältyvät ruotsin kielen opinnot hyväksytysti (ts. saavuttaakseen säädetyt taitotason), opiskelijan olisi käytännössä oltava jo valmiiksi viitekehystasolla B1 tai ainakin varsin lähellä sitä. Taidon nostaminen viitekehystasolta toiselle vaatii satojen tuntien opiskelutyön. Jos tulkitaan, että sellainen tason nostaminen ei ole mahdollista yliopistotutkinnon kielioopinnoissa, ylioppilaskokeen arvosanan pitäisi olla *laudatur*, *eximia* tai *magna*, jotta ruotsin taito olisi varmuudella riittävä.

Arvosana *cum laude* muodostaa vaa'an kielen. Pieni osa sen suorittaneista on jo valmiiksi riittävällä tasolla (B1), mutta kuinka moni sen alapuolelle jäävistä (A2-taso) voisi nousta sille tutkintoon kuuluvien opintojen avulla? Arkikokemuksen perusteella monilla opiskelijoilla motivaatiotaso nousee ja oppiminen paranee huomattavasti, kun yliopistossa ruotsin opiskelu kytkeytyykin omaan tieteenalaan ja kun siinä painottuvat suullinen taito ja kielen käyttö toisin kuin kouluopetuksessa. Kielikeskusopetuksen menetelmät ovat lisäksi varsin kehittyneitä ja opiskelijoiden yleiset oppimistaidotkin ovat karttuneet opintojen aikana. Jos tehdään optimistinen oletus, että nouseminen viitekehystasolta A2 tasolle B1 yliopisto-opintojen yhteydessä on realistista, olisi yo-kokeen arvosanan *cum laude* saaneet opiskelijat luettavakin niiden joukkoon, joiden taitotaso on riittävä.

Seuraavassa taulukossa tarkastellaan 12 yliopistoon vuonna 2008 opiskelemaan otettujen ylioppilaskokeen ruotsin arvosanjakaumia. Tiedot on saatu yliopistojen hakija- ja opinto-oikeusjärjestelmästä (HAREK). Tarkastelun ulkopuolelle on jätetty ruotsinkieliset yliopistot (ÅA, Hanken), kaksikieliset yliopistot (HY, TKK) sekä taidekorkeakoulut. Luvuissa ovat mukana myös A-ruotsin arvosanat samalla jakoperusteella kuin B-ruotsin, vaikka niiden tarkoittama kielitaito varmastikin on erilainen, mutta tarkemman tutkimustiedon puuttuessa ei ole mahdollista tehdä muutakaan jaottelua ja lisäksi lukumäärät ovat aineistossa niin pienet, ettei sillä ole suurta merkitystä. Yliopistokohtaiset ja arvosanakohtaiset lukumäärät ja prosenttiosuudet on esitetty liitteenä olevassa taulukossa (LIITE).

Arvosanat on luokiteltu prosenttiosuuksiin seuraavasti: Ensimmäisessä jaottelussa (I) kolme korkeinta arvosanaa muodostavat oman ryhmänsä ja muut omansa. *Cum laude* on silloin alempien arvosanojen joukossa, jonne sisältyvät myös ne, jotka eivät ole kirjoittaneet ruotsia². Toisessa jaottelussa (II) ylempien arvosanojen joukkoon on otettu myös *cum laude*. Tämä jaottelu vastaa edellä selostettua optimistista tulkintaa taitotason nousun mahdollisuudesta. Viimeisessä sarakkeessa (III) näkyy vaa'an kieliarvosanan *cum laude* osuudet opiskelijoiden kokonaismäärästä.

---

² Tilastoteknisistä syistä sarakkeen *ei ruotsia* (vrt. liitteenä oleva taulukko) lukuun sisältyvät paitsi ruotsin kirjoittamatta jättäneet (ml. ulkomaalaistaustaiset opiskelijat) myös ruotsin äidinkielenään kirjoittaneet. Ruotsin kirjoittamatta jättäneiden lukumäärä saadaan melko luotettavasti esille siten, että vuoden 2008 luvusta vähennetään vuoden 2004 kohdalla ilmoitettu luku, koska tuolloin ei ollut vielä mahdollista jättää ruotsia kirjoittamatta. Tämä lukujen oikaisu perustuu oletukseen, että äidinkielenään ruotsin kirjoittaneiden osuus on pysynyt suunnilleen samana ja että ulkomaalaistaustaisten osuus ei ole merkittävästi nousut.

Taulukko: Vuonna 2008 opiskelemaan otettujen opiskelijoiden ylioppilastutkinnon ruotsin kokeen arvosanajakaumat prosenttiosuuksina³

Arvosana Yliopisto	I		II		III
	L, E, M	C, B, A, I, /-/	L, E, M, C	B, A, I, /-/	C
HKK	74	26	87	13	13
JoY	46	54	68	32	22
JY	61	39	77	23	17
KY	55	45	73	27	18
LY	46	54	70	30	24
LTY	44	56	67	33	24
OY	49	51	69	31	20
TTY	56	44	74	26	18
TaY	66	34	82	18	16
TuKK	60	40	75	25	15
TY	63	37	80	20	18
VY	51	49	73	27	22
ka	56 %	44 %	75 %	25 %	19 %

Tarkastelun kohteena oleviin yliopistoihin vuonna 2008 otetuista opiskelijoista keskimäärin 56 prosentilla oli ruotsin arvosanana vähintään *magna*. Heillä pitäisi Takalan tutkimustulosten perusteella hyvinkin olla riittävä taitotaso tutkintoon vaadittavan taidon saavuttamiseen. Merkillepantavaa on suuri hajonta: alhaisimmillaan tämän ryhmän osuus jäi reilusti alle puoleen (LTY), parhaimmillaan (HKK) lähes kolme neljännestä kuului tähän ryhmän. Jos otetaan mukaan myös arvosanan *cum laude* suorittaneet, ja oletetaan heidän kykenevän nostamaan taitotasoaan riittävästi yliopisto-opintojen aikana, kolme neljännestä kaikista kuuluu tähän selviytyjien ryhmään.

Ongelmia yliopistoruotsin suorittamisessa voi ennakoida olevan keskimäärin peräti 44 prosentilla opiskelijoista, kun arvosana *cum laude* otetaan mukaan alemman taitotason joukkoon. Jos taas arvioidaan optimistisemmin, että *cum lauden* suorittaneet kykenevät nostamaan taitotasoaan riittävästi yliopisto-opintojen aikana, silloinkin keskimäärin neljännes opiskelijoista on vaikeuksissa. Yliopistokohtainen vaihtelu huomioon ottaen ja synkempää ennustetta käyttäen jopa yli puolet opiskelijoista (LTY, JoY, LY, OY) voi olla ongelmassa yliopistoruotsinsa kanssa.

Selvityksen menetelmästä johtuen tuloksiin jää monia varauksia. Aineistona käytetyssä tilastodatassa ei ollut eritelty riittävän yksityiskohtaisesti niitä, joilta puuttui ruotsin yo-koe. Aineistosta ei myöskään käy ilmi, milloin tarkastelun kohteena

³ Lukumääristä on poistettu ne, joiden kohdalla HAREK:ssa ei ole tietoa ylioppilastutkinnosta (vrt. liitetaulukon sarake *ei yo*). Heidän osuutensa uusien opiskelijoiden kokonaismäärästä oli keskimäärin 6 %.

olevat opiskelijat ovat yo-kokeensa suorittaneet ja millaiseen kielitaitoon kulloinkin suoritettujen yo-kokeiden arvosanat siten viittaavat. Emme tiedä, mitä opintoja opiskelijat mahdollisesti ovat suorittaneet ylioppilaaksi pääsyn jälkeen, ennen yliopistoon pääsyä ja ruotsin kurssille osallistumisestaan. Erityisesti suullisesta taidosta yo-kokeen arvosana kertoo vain vähän, koska sitä ei kokeessa testata, kun taas yliopistojen ruotsin kursseilla suullisella taidolla on suuri painoarvo.

Tämä selvitys ei myöskään tuo vastausta siihen, eteneekö ruotsin oppiminen yliopistossa samaa vauhtia kuin kouluopinnoissa vai kenties nopeammin. Tämä tieto olisi tärkeä sen suhteen, voivatko A2-tasolla (*cum laude* -arvosana) yliopistoon tulevat kyetä saavuttamaan B1-tason yliopistotutkintoon sisältyvien ruotsin opintojen yhteydessä. Olisikin tärkeää saada tutkimustietoa korkeakouluopiskelijoiden kielitaidosta viitekehystasoin mitattuna *sen jälkeen*, kun he ovat suorittaneet opintoihinsa sisältyneet ruotsin opinnot.

Jatkossa pitäisi tutkia tarkemmin myös sitä osaa aineistosta, jota tässä ei ole käsitelty. Kiinnostavaa olisi esimerkiksi aikasarjatarkastelu, miten arvosanjakaumat ovat kehittyneet vuosina 2003 – 2008. Esimerkiksi vuodesta 2006 ruotsia kirjoittamattomien lukumäärä on kasvanut kaksinkertaiseksi, jopa ylikin. Vuodesta 2003 viime vuoteen verrattuna arvosanan *laudatur* saaneiden osuus on pudonnut lähes kaikissa yliopistoissa, enimmillään noin viisi prosenttiyksikköä. Kiinnostavia ovat myös jakaumat tiedekunta- ja koulutusaloittain, joita tarkastelemalla voitaisiin saada arkikokemusta tarkempaa tietoa erilaisten alakohtaisesti tarjottavien oppimista edistävien tukimuotojen ja opetussuunnitelmatyön perusteeksi. Vaihtelu saman yliopiston eri tiedekuntien välillä voi olla suurta.

Selvitys osoittaa, että selvityksessä mukana oleviin yliopistoihin vuonna 2008 otetuista opiskelijoista optimistisenkin arvion mukaan neljänneksellä on liian alhainen ruotsin kielen taitotaso suhteessa yliopistotutkinnon vaatimuksiin. Tiu-kemman tulkinnan mukaan osuus on jopa 44 %. Yliopistokohtainen vaihtelu on suurta.

Lähteet:

Elsinen & Juurakko-Paavola 2006. Korkeakouluopiskelijoiden ruotsin kielen taidon arviointi. HAMK:in julkaisuja 4/2006. Hämeen ammattikorkeakoulu. Hämeenlinna.

HAREK, Yliopistojen hakija- ja opinto-oikeusjärjestelmästä. Tiedot luovutettu 28.1.2009

Juurakko-Paavola 2008. Ammattikorkeakoulujen ruotsin kielen opinnoista ja niiden kehittämismä-
kymistä. Hämeenlinnan ammattikorkeakoulu.

Takala 2009. Sauli Takalan suullinen ilmoitus 23.1.2009

Valtioneuvoston asetus suomen ja ruotsin kielen taidon osoittamisesta valtionhallinnossa (481/2003 § 13)

Yleisten kielitutkintojen perusteet. Opetushallitus

Taulukko: Opiskelemaan v. 2008 otettujen ruotsin yo-arvosanat										Lähde: Harek					Antti Hildén 30.1.2009					
yo	BB								yht	BA								ei	ei	
	L	E	M	C	B	A	I	L		E	M	C	B	A	I	yht				
Helsingin kauppakorkeakoulu																				
N	51	71	42	31	15	4		214	4	19	12	5	3				43	19	20	296
%	17 %	24 %	14 %	10 %	5 %	1 %		72 %	1 %	6 %	4 %	2 %	1 %				15 %	6 %	7 %	100 %
Joensuun yliopisto																				
N	67	129	156	163	134	41	3	693	1	8	6	10	6	5			36	79	53	861
%	8 %	15 %	18 %	19 %	16 %	5 %	0 %	80 %	0 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %			4 %	9 %	6 %	100 %
Jyväskylän yliopisto																				
N	125	324	263	192	115	45	1	1065	7	28	26	19	13	5			98	127	66	1356
%	9 %	24 %	19 %	14 %	8 %	3 %	0 %	79 %	1 %	2 %	2 %	1 %	1 %	0 %			7 %	9 %	5 %	100 %
Kuopion yliopisto																				
N	48	124	130	100	74	27	1	504	3	4	5	6	4	1	1		24	54	91	673
%	7 %	18 %	19 %	15 %	11 %	4 %	0 %	75 %	0 %	1 %	1 %	1 %	1 %	0 %	0 %		4 %	8 %	14 %	100 %
Lapin yliopisto																				
N	19	85	99	105	73	35		416	2	1	7	8	3	2			23	34	37	510
%	4 %	17 %	19 %	21 %	14 %	7 %	0 %	82 %	0 %	0 %	1 %	2 %	1 %	0 %			5 %	7 %	7 %	100 %
Lappeenrannan teknillinen yliopisto																				
N	7	43	45	51	32	10		188		2	4	4	4	1			15	32	9	244
%	3 %	18 %	18 %	21 %	13 %	4 %	0 %	77 %	0 %	1 %	2 %	2 %	2 %	0 %			6 %	13 %	4 %	100 %
Oulun yliopisto																				
N	88	236	258	239	174	81	2	1078	4	29	14	25	15	7	1		95	154	90	1417
%	6 %	17 %	18 %	17 %	12 %	6 %	0 %	76 %	0 %	2 %	1 %	2 %	1 %	0 %	0 %		7 %	11 %	6 %	100 %
Tampereen teknillinen yliopisto																				
N	45	96	89	75	42	18		365	3	11	9	6	3	2			34	66	7	472
%	10 %	20 %	19 %	16 %	9 %	4 %	0 %	77 %	1 %	2 %	2 %	1 %	1 %	0 %	0 %		7 %	14 %	1 %	100 %
Tampereen yliopisto																				
N	166	319	245	178	108	32	2	1050	12	34	29	16	8	4			103	86	82	1321
%	13 %	24 %	19 %	13 %	8 %	2 %	0 %	79 %	1 %	3 %	2 %	1 %	1 %	0 %	0 %		8 %	7 %	6 %	100 %
Turun kauppakorkeakoulu																				
N	27	47	42	33	24	10		183	3	14	7	2	3	1			30	25	10	248
%	11 %	19 %	17 %	13 %	10 %	4 %	0 %	74 %	1 %	6 %	3 %	1 %	1 %	0 %	0 %		12 %	10 %	4 %	100 %
Turun yliopisto																				
N	145	288	282	205	99	47	2	1068	21	51	66	37	14	6	1		196	125	81	1470
%	10 %	20 %	19 %	14 %	7 %	3 %	0 %	73 %	1 %	3 %	4 %	3 %	1 %	0 %	0 %		13 %	9 %	6 %	100 %
Vaasan yliopisto																				
N	21	54	54	65	39	20	1	254	5	19	25	13	12	3			77	52	23	406
%	5 %	13 %	13 %	16 %	10 %	5 %	0 %	63 %	1 %	5 %	6 %	3 %	3 %	1 %	0 %		19 %	13 %	6 %	100 %